

1 Existuje v tomto členském státě zákonná úprava majetkových poměrů v manželství? Co je v ní stanoveno?

To, kdo vlastní majetek nabytý během manželství, a jak je tento majetek rozdělen po skončení manželství, určuje vždy konkrétní majetkový režim stanovený v rodinném právu. Účinky manželství na vlastnická práva se řídí předpisy o úpravě majetkových poměrů v manželství obsaženými v německém občanském zákoníku (*Bürgerliches Gesetzbuch* – BGB). Občanský zákoník zná tyto majetkové režimy: majetkové společenství manželů k přírůstku majetku (*Zugewinngemeinschaft*), režim oddělených jmění (*Gütertrennung*) a „volitelné majetkové společenství manželů k přírůstku majetku“ (*Wahl-Zugewinngemeinschaft*).

2 Jak si mohou manželé uspořádat majetkové poměry v manželství? Jaké jsou v tomto případě formální požadavky?

Majetkové společenství manželů k přírůstku majetku se použije, pokud se manželé nedohodli jinak prostřednictvím manželské smlouvy ve formě notářského zápisu. Majetkové společenství manželů k přírůstku majetku znamená oddělení majetku během manželství a vyrovnání přírůstku majetku nabytého během manželství po skončení tohoto majetkového režimu.

Režim oddělených jmění musí manželé naopak schválit ve smlouvě ve formě notářského zápisu. Režim oddělených jmění znamená úplné oddělení majetku manželů bez vyrovnání nabytého přírůstku majetku na konci manželství. Každý z manželů vlastní majetek, který nabyl před uzavřením manželství i během manželství. K oddělení jmění může dojít rovněž bez výslovné smlouvy mezi manžely, například v případě, je-li v manželské smlouvě majetkový režim zrušen nebo vyloučen, aniž by byla současně dohodnuta jiná úprava majetkových poměrů v manželství.

Majetkové společenství musí manželé obdobně schválit ve smlouvě ve formě notářského zápisu. V rámci majetkového společenství se majetek, který manželé vlastnili před uzavřením manželství, a majetek nabytý během manželství obvykle stává společným jměním manželů (*Gesamtgut*). Manželé mohou mimoto mít svůj vlastní oddělený majetek (*Sondergut* – výlučný majetek), který není součástí společného jmění manželů. Jedná se o věci, které nelze převést prostřednictvím právních úkonů, například neobstavitelné pohledávky nebo podíl v osobní společnosti. Každý manžel si mimoto může vyhradit určité předměty jako výlučný majetek. Manželé mohou zřídit rovněž zvláštní formu majetkového společenství, a to majetkové společenství manželů k úplnému nabytému majetku (*Errungenschaftsgemeinschaft*). Za tímto účelem musí v manželské smlouvě prohlásit, že veškerý majetek nabytý před uzavřením manželství tvoří výhradní majetek.

Volitelné majetkové společenství manželů k přírůstku majetku představuje francouzsko-německý majetkový režim, který má zamezit možným problémům v právních vztazích mezi francouzskými a německými státními příslušníky kvůli rozdílu v úpravě majetkových poměrů v manželství. Pokud se manželé rozhodnou pro tento druh majetkového režimu, je během manželství jejich majetek oddělen jako v případě německého režimu majetkového společenství manželů k přírůstku majetku. Teprve při ukončení majetkového režimu je přírůstek hodnoty majetku manželů rozdělen mezi manžele rovným dílem. Navzdory podobnému obsahu s německým majetkovým společenstvím manželů k přírůstku majetku má tento volitelný režim řadu zvláštních znaků ovlivněných zákonnou úpravou ve Francii. Při vyrovnání přírůstku majetku se například nepřihlíží k odškodnění za způsobenou bolest a újmu a k náhodnému zvýšení hodnoty nemovitosti (např. v případě prohlášení parcely za stavební pozemek).

3 Je svoboda uspořádat majetkové poměry v manželství nějak omezena?

Pakliže se manželé domnívají, že zákonná úprava majetkových poměrů – majetkové společenství manželů k přírůstku majetku – není v případě jejich manželství vhodná, mohou uzavřít manželskou smlouvu ve formě notářského zápisu. V této smlouvě se mohou dohodnout na oddělení jmění nebo na majetkovém společenství nebo se mohou v rámci konkrétní úpravy majetkových poměrů dohodnout na ujednáních odchylovících se od zákona. Smluvně lze upravit rovněž vyrovnání zaopatření nebo výživné.

Při uzavírání manželské smlouvy je však třeba věnovat pozornost tomu, aby byla ujednání skutečně účinná. Jestliže manželská smlouva například jednostranně znevýhodňuje jednoho z manželů a pokud existují určité jiné okolnosti, může se mít za to, že je v rozporu s dobrými mravy, a je tudíž neplatná. V tomto případě se použije i nadále zákonná úprava, která je teoreticky manželskou smlouvou vyloučena. Judikatura v této oblasti je velmi rozmanitá. O tom, zda je ujednání skutečně v rozporu s dobrými mravy, a je tudíž neplatné, nebo zda je nutné ujednání upravit, lze rozhodnout pouze v každém jednotlivém případě.

4 Jaké jsou právní účinky rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné na majetkové poměry v manželství?

V rámci zákonné úpravy majetkových poměrů – majetkového společenství manželů k přírůstku majetku – dojde k vyrovnání přírůstku majetku v případě ukončení majetkového režimu (např. v případě úmrtí jednoho z manželů, rozvodu manželství nebo smluvního ujednání o jiném majetkovém režimu).

Vyrovnání přírůstku majetku znamená, že manžel, který během manželství nabyl větší majetek než druhý z manželů, musí tomuto druhému manželovi poskytnout náhradu v podobě poloviny rozdílu v přírůstku majetku, a to ve formě hotovosti.

V režimu majetkového společenství je společné jmění v případě rozvodu rozděleno po úhradě případných závazků. Každý z manželů je zpravidla oprávněn získat polovinu zbylého přebytku. Jestliže se manželé na druhou stranu dohodli na režimu oddělených jmění, k vyrovnání při ukončení majetkového režimu vzhledem k úplnému oddělení majetku obou manželů nedochází.

Nárok na výživné nezávisí na úpravě majetkových poměrů v manželství. Jestliže manželé žijí odděleně, aniž se rozvedli, má potřebný manžel zpravidla nárok na výživné od manžela, který je z ekonomického hlediska schopen výživné poskytovat. Nárok na výživné trvá pouze do doby, než nabude právní moci rozvod manželství. Po rozvodu však může potřebný manžel za určitých okolností požadovat výživné i po skončení manželství. Zákon uznává níže uvedené nároky na výživné: výživné v důsledku péče o dítě, výživné z důvodu věku, nemoci nebo invalidity, výživné kvůli nezaměstnanosti, výživné z důvodu nedostatečného příjmu, výživné po dobu vzdělávání, dalšího vzdělávání nebo rekvalifikace a výživné z důvodů spravedlnosti.

Jsou-li dány důvody pro prohlášení manželství za neplatné, mohou v jednotlivých případech existovat nároky na odškodnění a výživné i po jeho zrušení.

5 Jaké jsou důsledky smrti jednoho z manželů pro majetkové poměry v manželství?

V rámci majetkového společenství manželů k přírůstku majetku je tento přírůstek v případě úmrtí jednoho z manželů vypořádán ve formě paušálního zvýšení zákonného dědického podílu (*gesetzlicher Erbteil*) o jednu čtvrtinu, bez ohledu na to, zda zesnulý manžel během manželství skutečně získal přírůstek majetku. Jestliže pozůstalý manžel není dědicem nebo dědictví odmítne, může požadovat vyrovnání skutečně vzniklého přírůstku a mimoto tzv. povinný minimální podíl (*kleiner Pflichtteil*). Tento povinný minimální podíl se vypočítává na základě zákonného dědického podílu, přičemž se nebere v úvahu paušální čtvrtina z vyrovnání přírůstku majetku.

Pokud se manželé dohodli na režimu oddělených jmění, nedochází na konci manželství k paušálnímu vyrovnání přírůstku majetku. Použije se obecně platná dědická posloupnost.

V režimu majetkového společenství zahrnuje pozůstalost polovinu společného jmění, vyhrazený majetek a oddělený majetek zesnulého manžela. Dědický podíl pozůstalého manžela se stanoví podle obecně platných předpisů.

6 Jaký orgán má pravomoc rozhodovat ve věci majetkových poměrů v manželství?

Ve věcech majetkového práva, tj. v řízeních týkajících se nároků založených na úpravě majetkových poměrů v manželství, zejména vyrovnání přírůstku majetku manželů, je příslušný soud pro rodinné záležitosti.

7 Jaké jsou důsledky majetkových poměrů v manželství pro právní vztahy mezi jedním z manželů a třetí osobou?

Každý z manželů obvykle odpovídá pouze za své vlastní dluhy, a to svým vlastním majetkem. Vyloučeny jsou transakce za účelem přiměřeného uspokojení běžných každodenních potřeb rodiny.

V rámci majetkového společenství manželů k přírůstku majetku existují výjimky ze zásady, že každý z manželů je oprávněn nakládat se svým majetkem libovolně. Chce-li jeden z manželů zcizit (prodat, darovat atd.) celý nebo téměř celý svůj majetek, potřebuje souhlas druhého manžela. Totéž platí, chce-li jeden z manželů zcizit předměty, které vlastní pouze on sám, tvoří však součást domácnosti manželů.

V rámci režimu oddělených jmění může na druhou stranu každý z manželů disponovat libovolně s celým svým majetkem a nepotřebuje souhlas druhého manžela se zcizením předmětů, které jsou součástí domácnosti.

Jestliže se manželé dohodli na režimu majetkového společenství, spravují zpravidla společně jmění spolu, ledaže je v manželské smlouvě správa majetku vyhrazena jednomu z nich. Společné jmění odpovídá za závazky vyplývající z právních úkonů provedených jedním z manželů během existence majetkového společenství pouze tehdy, pokud druhý z manželů s tímto právním úkonem souhlasil, nebo je-li právní úkon vůči společnému jmění účinný i bez jeho souhlasu.

8 Krátký popis postupu pro rozdělení společného jmění manželů v tomto členském státě, včetně jeho vypořádání a zániku.

Společnou domácnost manželů a vybavení domácnosti lze rozdělit během doby, kdy manželé žijí odděleně, nebo po rozvodu manželství. Vzniklo-li jinak společné vlastnictví manželů a nemohou-li se manželé dohodnout, prodají se dotyčné předměty v dražbě a výtěžek se rozdělí mezi ně.

9 Jaké jsou postupy a dokumenty nebo informace, které se obvykle požadují pro účely registrace nemovitého majetku?

Pokud si manželé jako úpravu majetkových poměrů v manželství zvolí majetkové společenství, musí předložit zemskému katastru nemovitostí manželskou smlouvu ve formě notářského zápisu a požádat o provedení změny v katastru. Ve všech ostatních případech, tj. pokud se manželé nerozhodnou pro majetkové společenství jako úpravu majetkových poměrů v manželství, nejsou změny v katastru nemovitostí nutné.

Poslední aktualizace: 12/11/2021

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.